

Делюкіна К. О¹⁰.

Вдосконалення якості навчання та підготовки сучасних менеджерів невиробничої сфери з урахуванням нової соціально-економічної ситуації

В статті розглядається роль підготовки та якісного навчання сучасних менеджерів невиробничої сфери з урахуванням нової соціально-економічної ситуації. Характеризуються професійні компетенції та вигляд сучасного менеджера.

Ключові слова: *менеджер, особистість менеджера, компетенція, якість навчання, навчання*

Підготовка сучасних менеджерів невиробничої сфери з урахуванням нової соціально-економічної ситуації є актуальним і складним процесом. Майбутньому менеджеру невиробничої сфери в процесі

¹⁰ Делюкіна Катерина Олександрівна, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Приватний вищий навчальний заклад Інститут ділового адміністрування

оволодіння обраною професією важливо засвоїти не тільки сукупність знань, умінь і навичок, але й придбати досвід цілісної діяльності, тобто усвідомити її цілі, зміст, функції і значущість у суспільстві та технологіях. Вища освіта повинна забезпечити кожному майбутньому менеджеру не виробничої сфери розвиток його особистості, допомогти побачити та усвідомити залежність між рівнями професіоналізму майбутнього менеджера та успішністю, продуктивністю його професійної діяльності.

Як вітчизняні, так і закордонні вчені бачать перспективи економічного зростання виробництва в оптимізації використання людського фактора, підвищенні ролі продуктивної праці за рахунок змін характеру міжособистісних відносин, толерантності, здійснення особистісного підходу до професійної діяльності.

В.Огневюк вважає, що вдосконалення освіти як фактора підготовки висококваліфікованих кадрів є актуальним пізнавальним завданням. "Створити струнку систему підготовки фахівців для потреб господарства країни й, одночасно, формувати розвиток особистості - першочергове теоретичне й практичне завдання української держави й громадянськості." [2, 66]

Ріст частки управлінської праці і її ролі у виробництві й економіці актуалізує проблему менеджменту як особливого виду діяльності й припускає пошук нових підходів до навчання студентів в умовах вищої економічної школи. Проблемі менеджменту, виявленню його суті, змісту й способів здійснення приділялося й приділяється особлива увага. У визначенні сутності цього поняття немає єдності. під менеджментом розуміє процес керівництва людьми (І.Ладанов). Менеджерська діяльність, на його думку, пов'язана з рішенням різних проблем, з якими фахівець раніше не зіштовхувався.

А.Попов розглядає менеджмент як соціальний, за допомогою якого використовуються ресурси, що впливають на людські дії; технічний процес, процес планування, організації, приведення в дію й контролю для того, щоб досягти ефективного вирішення завдань, і як інтегративний процес, коли повноважні особи управляють організаціями в ході відбору й досягнення цілей[3,19-20].

Загальним для всіх визначень поняття "менеджмент" є процес планування, організації, приведення в дію й здійснення контролю ефективного рішення управлінських завдань. Центральною фігурою в цьому процесі виступає менеджер. Він прогнозує й контролює людську поведінку, забезпечує умови творчого виконання праці, ефективних спільних дій, стимулювання професійного росту співробітників і витиснення твердих формалізованих відносин між ними. Ефективність керування визначається тим, наскільки менеджер володіє мистецтвом стимулювання самоорганізації й самоврядування в колективі.

У цей час із ускладненням змісту управлінської праці піднімається питання про конкретизацію професійних функцій менеджера. Динаміка культури підприємництва, зміна етики бізнесу ускладнює професійні функції менеджера. Це у свою чергу визначає необхідність модернізації підготовки менеджерських кадрів.

У визначенні професійних функцій менеджера серед учених немає єдності. Менеджер як фахівець з організації й керування в сферах виробництва, збуту й обслуговування, що володіє адміністративно-господарською самостійністю (Э.Уткін). У більшості робіт професійні функції менеджера зводяться до виконання інформаційних, міжособистісного спілкування й до прийняття рішень. Різноманіття професійних функцій дозволяє говорити про наявність у науковій літературі різних характеристик професійного вигляду менеджера.

Більш докладна характеристика професійного вигляду менеджера дана в роботах Э.Уткіна. Серед якостей, властивих фахівцям управлінської сфери він виділяє:

- наявність комплексу спеціальних знань, високу компетентність і ерудицію;
- завзятливість, ініціативність, уміння творчо підходити до справи, здатність до ризику;
- критичний підхід до існуючого положення справ;
- гнучкість і раціональність мислення й дій;
- відкритість для дискусій, вільного обміну думками;
- логічність учинків, динамічність поведінки;
- уміння спілкуватися з людьми, здатність забезпечувати гарний морально-психологічний клімат у колективі, творче співробітництво, товариська взаємодопомога;
- потреба в постійному відновленні знань;
- уміння створити умови для розвитку особистості підлеглих, рішення соціальних проблем колективу[4].

У роботах останніх років простежується прагнення багатьох авторів обґрунтувати компетентність як важливу характеристику особистості сучасного менеджера. О.Мартиненко й І.Чорна думають, що

майбутнього фахівця в області управлінської діяльності повинна характеризувати професійна компетентність. Професійну компетентність вони розглядають як сукупність управлінських, економічних, етичних, правових, соціально-психологічних знань і вмінь. [1,87]. Проаналізувавши зміст ключових, базових та спеціальних компетенції ми вважаємо, що з їх допомогою не можна повністю розкрити специфіку „моделі особистості сучасного менеджера”.

Трохи інший підхід до визначення структурних компонентів моделі особистості сучасного менеджера в Г.Мінцберга. Він виділяє три рівні компетенції: ключову, базову й спеціальну. Ключові компетенції проявляються в здатності рішення професійних завдань на основі використання різних джерел інформації, комунікації, соціально-правових основ поведінки особистості. Серед ключових компетенції він розрізняє: здатність управляти саморозвитком (компетенція придбання досвіду), здатність управляти взаєминами (компетенція співробітництва), здатність управляти організацією (аналітична компетенція), здатність управляти змінами (компетенція дії), здатність управляти контекстом (компетенція бачення). Базові компетенції забезпечують здійснення управлінських функцій, що відповідають специфіці управлінської праці. Їхню основу становлять інформаційна культура, уміння працювати з різними джерелами інформації, управляти потоками інформації, використати інформацію для прийняття управлінських рішень. Спеціальні компетенції забезпечують реалізацію ключових і базових компетенцій, стимулюючи результативність виконання конкретного виду професійної праці менеджера[5].

На формування компетенції, професійних якостей особистості майбутнього менеджера невиробничої сфери має великий вплив якість його навчання, а саме навчання спеціальним дисциплінам.

Головна мета вищої освіти - формування фахівця нової формації, здатного працювати в постійно мінливих умовах і орієнтованого на творчу, професійну діяльність. Останнім часом функції вищої школи постійно ускладнюються, що пояснюється необхідністю швидкого реагування на попит ринку праці, гнучкості керування, адміністративно-господарської самостійності й визначає мобільність в організації навчального процесу, впровадження інновацій у практику, високу відповідальність викладачів і студентів за якість освіти.

Випускники вищої економічної школи, що обрали своєю сферою управлінську діяльність, повинні бути готові до визначення стратегії керівництва, сполученню адміністративно-демократичних початків і централізації управління, консолідації особистісного й професійного потенціалу в рішенні завдань на етапі самостійної управлінської діяльності.

Рівень професіоналізму майбутніх менеджерів залежить від реалізації нових підходів до організації навчання студентів вищої економічної школи. Як показує досвід, багато випускників, маючи достатній обсяг теоретичних знань, зазнають труднощів у практичній управлінській діяльності. Це можна пояснити тим, що в професійній підготовці студентів переважає предметно-змістовний підхід до її організації й здійснення, що реалізується через пізнавально-інформаційні технології. Серед причин, що викликали кризу традиційної парадигми освіти, називають швидке старіння інформації, внаслідок чого установка на передачу певного запасу знань від викладача до студентів губить зміст. Важливо навчити майбутніх фахівців не просто опанувати знаннями, а розвинути в них здатність створювати нове знання, використати його при рішенні професійних проблем.

У рамках якісної освіти випускників економічної вищої школи більша роль приділяється характеристиці їхнього професійного вигляду й ступеню їхньої готовності до виконання професійних функцій.

Проаналізувавши поняття невиробничої сфери, ми дійшли висновку, що менеджер невиробничої сфери здійснює управлінську діяльність. Тобто майбутній менеджер невиробничої сфери це управлінець який буде керувати колективом, управляти організаціями, з метою забезпечення успішності, продуктивності та якості професійної діяльності членів організації.

Рівень професіоналізму, продуктивності професійної діяльності майбутніх менеджерів невиробничої сфери визначається якістю його підготовки, організацією і характеристиками навчального процесу в ВНЗ.

У професійній підготовці майбутніх менеджерів невиробничої сфери важливу роль відіграє навчання їх спеціальним дисциплінам. Навчання як фактор формування професійного вигляду майбутнього фахівця позитивно впливає на особистість студента, якщо його ціль, завдання, зміст, методика й технологія носять індивідуально-орієнтований, практико-спрямований характер. Навчання може стати провідним фактором професійного розвитку, якщо в ході його не просто передається, засвоюється й сприймається обсяг наукової інформації, а формується новотвір

особистості, створюються можливості для розуміння, планування й реалізації діяльності, які приводять до навчальних досягнень. Навчання може позитивно впливати на процес росту майбутнього менеджера невинробничої сфери, якщо в процесі його реалізації надається можливість кожному студентові самому формувати свій професійний вигляд, досягати міцності і якості знань, продуктивності практичних дій.

Керівництво процесом навчання вимагає планомірного контролю, який ґрунтується на постійному моніторингу, оцінці й коректуванню конкретних завдань при реалізації навчальних програм і стратегії візуального розвитку кожного студента.

Роль викладача при цьому не обмежується простою передачею знань. Зона його впливу й діяльність розширюється на весь процес дидактичної взаємодії зі студентами, де він займає провідне місце. Від його компетентності, досвіду, методичної майстерності залежить продуктивність навчання і його якість.

Процес якісного навчання повинен будуватися таким чином, щоб розбудовувати професійні здатності й компетенції майбутніх менеджерів, стимулювати їхню впевненість у власних силах, реалізації своїх можливостей і здібностей.

Студенти повинні бути навчені тому, як аналізувати проблеми, як вести пошук, висловлювати свої думки в логічній структурі, як ощадливо розпоряджатися власним інтелектуальними й емоційними ресурсами. Важливо в ході навчання навчити майбутніх менеджерів невинробничої сфери застосовувати отримані знання для розв'язку практичних професійних завдань. Одне з найважливіших завдань у підготовці майбутніх менеджерів невинробничої сфери до професійної діяльності полягає в забезпеченні якісного навчання.

Література

1. Мартыненко О. Формирование и оценка профессиональных компетенций менеджеров в учебном процессе / О. Мартыненко, И. Черная // Высшее образование в России. – 2007. – № 9. – С.86 – 91
2. Огневюк В. Образование как сфера «будущего времени» /В. Огневюк // Персонал. – 2003. – № 9. – С.66 – 71
3. Попов А. В. Теория и организация американского менеджмента / А. В. Попов.– М.: МГУ, 1991. – 152с
4. Уткин Э. А. Профессия – менеджер / Э. А. Уткин.– М.: Экономика, 1992.– 175с.
5. Gosling I., Mintzberg G. The Five Minds of a Manager // Harvard Business Review. – 2003/ November

Delyukina K. A.

Improving the quality of learning and training of modern managers of nonproductive sphere considering the new social-economical situation

Institute of Business Administration, Kryvyi Rih, Ukraine

In this article the role of training and quality of learning of modern managers of nonproductive sphere considering the new social-economical situation is examined. Professional competence and appearance of the modern manager are characterized.

Keywords: *manager, personality of manager, competence, quality of learning, learning*